

Пиріг І. В.,
*професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

ВИКОРИСТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ОБЛІКІВ МВС УКРАЇНИ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ

Криміналістичні обліки використовуються в діяльності з розслідування кримінальних правопорушень в залежності від поставлених завдань, етапів розслідування та слідчої ситуації на кожному з етапів. На думку М. Салтевського, слідча ситуація є сукупністю актуалізованої суб'єктами кримінального процесу доказової інформації, що відображена у матеріальній обстановці події злочину [1, с. 302].

Процес розслідування в криміналістиці прийнято ділити на три етапи: початковий, подальший і заключний. Переважна більшість вчених-криміналістів приділяють увагу початковому етапу розслідування, оскільки відомості, отримані на цьому етапі, значною мірою визначають дії на подальшому етапі та успіх усього розслідування в цілому [2, с. 164].

Розглянемо типові слідчі ситуації розслідування та можливість використання при цьому інформаційних баз даних. Однією з несприятливих ситуацій розслідування є така, при якій є ознаки злочину, особа злочинця невідома але є матеріальні сліди, ним залишені; відсутні свідки та очевидці. У такій ситуації для встановлення особи злочинця використовуються криміналістичні обліки в залежності від виду слідів, залишених злочинцем. Першочергове значення при цьому має дактилоскопічний облік, що реалізується у формі АПС «Дакто-2000». Перевірка слідів, вилучених на місці події дає позитивні результати, якщо особа раніше була затримана та її дактилокарта є у базі даних. Перспективним напрямком використання дактилоскопічного обліку є підвищення мобільності систем вводу інформації та, відповідно, швидкості її перевірки. Це можливо досягти шляхом створення пересувних комплексів вводу слідів рук з використанням «живого» сканування безпосередньо на місці їх вилучення, об'єднаних з системою «Дакто-2000», що починала б перевірку відразу після вчинення кримінального правопорушення. Впровадження такої системи могла б приносити позитивні результати у ситуації затримання підозрюваного на місці події, його дактилоскопіюванні та перевірці по базі даних. Подібного роду діяльність могли б виконувати інспектори-криміналісти або, навіть слідчі поліції. Досвід створення таких пересувних дактилоскопічних систем показав позитивні результати у США та країнах Європи. В окремих штатах США дактилоскопічні сканери встановлено у машинах патрульної поліції. Поряд з дактилоскопічними у цій ситуації можуть бути використані обліки слідів взуття, транспортних засобів, знарядь зламу, профілів ДНК.

Інша ситуація, коли є ознаки злочину, є свідки та очевидці, які запам'ятали злочинця та можуть його описати або є його відеозображення, зафіксоване відеокамерою спостереження. У цьому випадку з початку потрібно скласти суб'єктивний портрет злочинця зі слів свідків-очевидців. Серед сучасних систем програмного забезпечення можна відмітити програмний комплекс «Фоторобот» розроблений для автоматизації процесу створення суб'єктивних портретів шляхом компонування на екрані дисплея графічних образів з бази готових елементів обличчя, що пропонується компанією «Експертні системи» (м. Київ). Складений композиційний портрет перевіряється з використанням автоматизованої система портретної ідентифікації «Портрет». Система призначена для централізованого обліку та розшуку осіб і суб'єктивних портретів. Ця ж система дозволяє введення і завантаження зображень, отриманих з відеокамер спостереження, сканерів та графічних файлів. Незважаючи на простоту у використанні та відносно невелику вартість обладнання цієї ідентифікаційної системи, вона поки що не знайшла свого застосування на центральному рівні. Окремі обласні НДЕКЦ її використовують, але база зображень злочинців є незначною, а звідси й ідентифікаційні можливості встановлення правопорушника за його зображенням зменшуються.

Більш сприятливою для розслідування є слідча ситуація, коли особу підозрюваного встановлено, але його не затримано та місцезнаходження невідомо. У цьому випадку потрібне комплексне використання інформації криміналістичних обліків НДЕКЦ та інших підрозділів МВС, зокрема ДІАП на центральному та їх управлінні (відділів) поліції на обласному рівнях. Також для перевірки особи можуть використовуватись інформаційні бази інших відомств, зокрема: Державної міграційної служби, Прокуратури України, СБУ, НАБУ та ін., а в окремих ситуаціях Інтерполу та Європолу. Поряд з цим можливо використання баз даних підприємств та організацій банківської системи, медичних установ, транспортних підприємств тощо. Перевірка особи правопорушника за означеними базами є завданням органів досудового розслідування поліції, але отриману при цьому інформацію потрібно використовувати в комплексі з даними обліків інших відомств.

Список використаних джерел:

1. Салгевський М. В. Криміналістика (у сучасному вигляді): підручник. К. : Кондор, 2005. 588 с.
2. Пиріг І. В. Поняття та характеристика етапів розслідування в криміналістиці. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. Спец. вип. № 2 (115). С. 163-168.